

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра Фінансів

Допущено до захисту
Завідувач кафедри
Баранова В.Г.

“ ___ ” _____ 20__ р.

ВИПУСКНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 6.03050801 «Фінанси та кредит»

за темою:

**«ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ
ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОЇ ФІНАНСОВОЇ ІНСПЕКЦІЇ УКРАЇНИ»**

Виконавець
студентка 4 курсу ФЕФ
Пашура Анна Юріївна

Науковий керівник
к.е.н. доцент, Хомутенко Алла Віталіївна

ЗМІСТ

Вступ.....	3
Розділ I Теоретико-правові засади фінансового контролю.....	6
1.1. Сутність та характеристика елементів системи фінансового контролю.....	6
1.2. Суб'єкти державного фінансового контролю. Організаційно-правові аспекти діяльності органів ДФІ.....	12
1.3. Форми та види контрольних заходів органів ДФІ. Порядок проведення органами ДФІ контрольньо-перевірочної роботи.....	19
Розділ II Аналіз ефективності фінансового контролю органів ДФІ.....	30
2.1. Моніторинг контрольньо-перевірочної роботи органів ДФІ.....	30
2.2. Методичні підходи до визначення ефективності контрольньо-перевірочної діяльності органів ДФІ.....	41
2.3. Оцінювання ефективності контрольньо-перевірочної діяльності органів ДФІ.....	50
Розділ III Вектори вдосконалення організації та підвищення ефективності фінансового контролю органів ДФІ.....	59
3.1. Адаптація зарубіжного досвіду організації урядового фінансового контролю.....	59
3.2. Проблемні питання організації фінансового контролю органів ДФІ.....	64
3.3. Напрями вдосконалення фінансового контролю органів ДФІ.....	70
Висновки.....	75
Список використаної літератури.....	78
Додатки.....	83

ВСТУП

Актуальність теми. Економічна політика української держави здійснюється за допомогою величезного арсеналу механізмів та важелів впливу. Одним з таких важелів є фінансовий контроль. Фінансовий контроль – одна з найважливіших функцій державного управління. Його призначення полягає у сприянні реалізації фінансової політики держави, забезпеченні процесу формування і ефективного використання фінансових ресурсів у всіх ланках фінансової системи.

На сучасному етапі розвитку, коли спостерігається недостатність державних ресурсів для фінансування функції держави, особливо гостро постає питання про ефективне та цільове використання державних коштів та державного майна. Адже, тільки протягом 2015 року через порушення фінансової дисципліни були виявлено втрат фінансових ресурсів на загальну суму 106,3 млн. грн. Саме тому, виникає об'єктивна необхідність у більш детальному аналізі ефективності роботи органів державного фінансового контролю, зокрема Державної фінансової інспекції України як основного органу реалізації державної політики у сфері державного фінансового контролю. Здійснення аналізу роботи органів державного фінансового контролю надасть змогу визначити напрямки її реформування, а також розробити напрямки вдосконалення функціонуючої системи державного фінансового контролю.

Питання реформування і вдосконалення системи державного фінансового контролю досліджувалися такими науковцями та практиками в економічній і юридичній галузі, як Л.В. Гуцаленко, В.А. Дерій, М.М. Коцупатрий, Н.І. Шевченко, Є.В. Калюга, О.Д. Василик, М.Ф. Базась, В.О. Куліченко, І.Б. Стефанюк, О.Ю. Бурдонова, І.Ю.Вітвицька, М.М. Чумакова, О.М. Есманов, Н.В. Фоміцька та ін.

Незважаючи на підвищений науковий інтерес до проблеми ефективності діяльності органів державного фінансового контролю шляхом розвитку механізмів контролю за ефективним та цільовим використанням державних фінансових ресурсів, відсутній комплексний підхід до її вирішення. Зокрема, потребують подальшого дослідження питання, пов'язані з визначенням місця органів Державної

фінансові інспекції у системі органів державного фінансового контролю та розробку критеріїв оцінювання ефективності їх роботи. Все це обумовлює вибір теми дипломної роботи, а також підтверджує актуальність даної теми на сучасному етапі розвитку.

Метою роботи є розгляд теоретично-правових засад здійснення фінансового контролю органами ДФІ та визначення основних напрямків їх вдосконалення за для створення ефективно функціонуючої моделі урядового фінансового контролю в Україні.

Для досягнення зазначеної мети в дипломній роботі необхідним є вирішення наступних завдань:

- визначити сутність та охарактеризувати елементи системи фінансового контролю;
- охарактеризувати суб'єктів державного фінансового контролю та організаційно-правові аспекти діяльності органів ДФІ;
- дослідити порядок проведення органами ДФІ контрольно-перевірочної роботи;
- провести моніторинг контрольно-перевірочної роботи органів ДФІ;
- оцінити ефективність контрольно-перевірочної діяльності органами ДФІ;
- розглянути зарубіжний досвід організації урядового фінансового контролю;
- визначити проблемні питання організації урядового фінансового контролю в Україні;
- охарактеризувати напрями вдосконалення фінансового контролю органами ДФІ.

Об'єктом дослідження є діяльність Державної фінансової інспекції як основного органу реалізації державної політики у сфері державного фінансового контролю .

Предметом дослідження є організація та ефективність фінансового контролю проведеного органами Державної фінансової інспекції України.

Методи дослідження. Для досягнення мети дипломної роботи та вирішення поставлених завдань був використаний системний аналіз, тобто об'єкт дослідження

розглядається як система взаємопов'язаних елементів. У ході дослідження були використані наступні методи: аналіз та синтез, індукція та дедукція, метод порівняння, метод статистичного аналізу, графічний метод, арифметичний метод, метод аналогії, логічний метод, метод групування даних.

Інформаційною базою є законодавчі та нормативні акти з питань організації та функціонування органів державного фінансового контролю, періодична економічна література, статистичні звіти, монографії, навчальні посібники, інтернет ресурси.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що представлені напрямки удосконалення можуть бути використані в роботі органів Державної фінансової інспекції України при розробці нормативно-правових актів, у роботі науково-дослідних установ та навчальному процесі.

Апробація результатів. Основні практичні результати дослідження оприлюднені на Всеукраїнській науково-практичній конференції студентів та молодих вчених «Економічний розвиток в рішенні проблем суспільства» з доповіддю за темою «Організація контрольно-перевірочної роботи Державної фінансової інспекції в Одеській області: особливості та напрямки вдосконалення».

Робота складається із 3 розділів. У першому розділі розкривається економічна сутність елементів системи фінансового контролю, суб'єктів фінансового контролю та порядок проведення контрольно-перевірочної діяльності органами ДФІ.

В другому розділі увага приділяється моніторингу контрольно-перевірочної діяльності органів ДФІ протягом останніх 6 років та оцінці ефективності контрольно-перевірочної діяльності органів ДФІУ та ДФІ в Одеській області.

В третьому розділі розглянуто зарубіжний досвід організації урядового фінансового контролю, проаналізовано проблемні аспекти у організації фінансового контролю органів ДФІ та розроблено напрямки його вдосконалення.

ВИСНОВКИ

Бакалаврська робота містить узагальнену теоретичну базу стосовно процесів організації та ефективності фінансового контролю органами ДФІУ.

Вирішення поставлених завдань є підставою для виділення й узагальнення основних результатів проведеного дослідження, що полягають у наступному:

1. У результаті вивчення сутності та елементів фінансового контролю узагальнено наукові поняття щодо сутності фінансового контролю і на основі цього складено узагальнююче тлумачення терміну «фінансовий контроль». Таким чином, фінансовий контроль – це контроль за формуванням та використанням фінансових ресурсів; це система дій та контрольних заходів органів державної і місцевої влади, окремих суб'єктів господарювання, яка направлена на попередження та усунення фінансових правопорушень, неефективного управління фінансовими ресурсами і активами з боку підприємств, організацій, установ у процесі їх фінансово-господарської діяльності. Разом з тим у рамках вивчення сутності фінансового контролю розглянуто основні його складові, а саме: об'єкт, суб'єкт, підконтрольний суб'єкт, предмет контролю, контрольні заходи. Також, досліджуючи сутність фінансового контролю, значна увага приділялась вивченню класифікації фінансового контролю.

2. В рамках проведеної характеристики суб'єктів державного фінансового контролю виділено основних його суб'єктів та перелік їх функцій. Особливе місце серед суб'єктів державного фінансового контролю займає ДФІУ як основний орган реалізації державної політики у сфері державного фінансового контролю. У свою чергу, розглядаючи організаційно-правові аспекти діяльності органів ДФІ слід зазначити, що це формально єдиний орган державного фінансового контролю, який діє в Україні. Урядовий орган державного фінансового контролю має трирівневу структуру та основною функцією якого є здійснення контролю за цільовим та ефективним використанням і збереженням державних фінансових ресурсів, необоротних та інших активів.

3. Дослідження порядку проведення органами ДФІ контрольно-перевірочної роботи дає змогу стверджувати, що органи ДФІ проводять контрольні заходи у 3 формах: інспектування, державний фінансовий аудит та перевірка державних закупівель. Серед них найпоширенішим є інспектування, тому порядку його проведення приділялась особлива увага. Інспектування як окремий контрольний захід проводиться у формі планових та позапланових ревізій. Тривалість планової виїзної ревізії не повинна перевищувати 30 робочих днів, позапланової виїзної ревізії 15 робочих днів. Сам процес проведення інспектування складається із окремих етапів, які законодавчо встановлені Постановою КМУ від 20 квітня 2006 р. N 550 «Порядок проведення інспектування Державною фінансовою інспекцією, її територіальними органами».

4. У результаті проведення моніторингу контрольно-перевірочної роботи органів ДФІ було встановлено, що кількість проведених контрольних заходів останнім часом зменшується, однак кількість порушників бюджетного законодавства збільшується. Скорочення кількості контрольних заходів за останні 6 років стало можливим завдяки прийнятті наказу ДФІ від 8 вересня 2011 року № 235, який регламентує обмеження фіскального тиску на суб'єктів господарювання та зменшення втручання держави в їхню діяльність. Крім того, проаналізовано співпрацю органів ДФІ з правоохоронними органами, що також свідчить про послаблення взаємодії. Підтвердженням цього є поступове скорочення кількості розпочатих досудових (кримінальних) розслідувань при зростанні виявлених порушень фінансової дисципліни.

5. На основі проведеного дослідження ефективності контрольно-перевірочної діяльності органами ДФІ було виявлено зниження ефективності контролю. Ефективність розрахована за допомогою трьох підходів. Усі розрахунки свідчать про зниження ефективності як в ДФІУ, так і в ДФІ в Одеській області. Розраховані коефіцієнти ефективності мають тенденцію до зниження, окрім коефіцієнта дієвості контролю, який показує позитивну динаміку. Таким чином, проведені розрахунки свідчать про неефективну діяльність органів ДФІ.

6. В рамках дослідження зарубіжного досвіду організації урядового фінансового контролю зроблено акцент на особливості організації урядового фінансового контролю у розвинених країнах світу, таких як: США, Японія, Франція, Швеція, Велика Британія та ін. Разом з тим, розглянуто основні функції, які покладені на урядовий орган фінансового контролю у перерахованих країнах. Результати дослідження свідчать про те, їх що функції схожі та направлені на контроль на ефективність витрачання бюджетних коштів. Однак, кожна країна має свої особливості, які пов'язані із рядом чинників, наприклад із історично прийнятою у країні формою правління, особливостями розподілу функціональних повноважень між гілками влади, ступенем демократичного розвитку суспільства.

7. У результаті проведеного моніторингу діяльності органів ДФІ було виявлено проблемні питання організації урядового фінансового контролю в Україні організаційного, методичного, правового та кадрового характеру.

8. На основі проведеного дослідження, з метою удосконалення діяльності урядового органу фінансового контролю, запропоновано: розробити та прийняти Закон України «Про фінансовий контроль в Україні», створити єдину інформаційну базу даних для органів фінансового контролю, запровадити модель публічного внутрішнього фінансового контролю (PIFC), удосконалити механізм взаємодії органів ДФІ з правоохоронними органами, розробити методи стимулювання для працівників ДФІ, підвищити кваліфікацію кадрів, адаптувати законодавства України до законодавства ЄС..

Таким чином, проведене дослідження дало змогу виявити низку проблемних моментів у організації фінансового контролю органами ДФІ, що можуть стати предметом подальших наукових дискусій та досліджень. Разом з тим, запропоновано напрямки вдосконалення урядового органу фінансового контролю, що можуть бути використані у його практичній діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Андрійчук В. Г. Ефективність діяльності аграрних підприємств: теорія, методика, аналіз / В. Г. Андрійчук. – К.: КНЕУ, 2005. – 292 с.
2. Базась М. Ф. Методика та організація фінансового контролю: підруч. / М. Ф. Базась. – К.: МАУП, 2004. – 440 с.
3. Басанцов, І.В. Теоретичні і методичні основи оцінки ефективності державного фінансового контролю [Текст] / І.В. Басанцов // Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка. – 2004. – №6(65). – С. 149-156.
4. Боди З. Финансы: учебник; пер. с англ. / Зви Боди, Роберт Мертон 2007. – 592 с.
5. Большой энциклопедический словарь / А. М. Прохоров. - Норинт, 1998. – 1456 с.
6. Булгакова С. О. Державні фінанси : підручн. : у 5 т. Т. 5 Державний фінансовий контроль / С. О. Булгакова, В. Г. Барановська, Л. В. Єрмошенко, О. Т. Колодій та ін. – К. : Київ. нац. торг.- екон. ун-т, 2008. – 303 с.
7. Василик О.Д. Теорія фінансів: підручник / О. Д.Василик. – К. : НІОС, 2000. – 416 с.
8. Василик О. Д. Теорія фінансів : підручник / О. Д. Василик – К. : НІОС, 2003. – 411 с.
9. Висоцький І. В. Необхідність реформування системи державного фінансового контролю в Україні // Висоцький І. В. // Ринок цінних паперів України. – 2013. - №1-2.
10. Габор С. С. Ефективність як економічна категорія / С. С. Габор, В. С. Габор // Інноваційна економіка. – 2012. – № 7. - С. 14–17.
11. Германчук П. К. Державний фінансовий контроль: ревізія та аудит / П. К. Германчук, І. Б. Стефанюк, Н. І. Рубан та ін. – К. : НПВ «АВТ», 2004. – 424 с.
12. Господарський кодекс України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
13. Грачева Е. Ю. Налоговое право: вопросы и ответы: учебное пособие / Грачева Е. Ю., Соколова Е. Д. – М. : Юриспруденция, 2001. – 128 с.
14. Гулько В. В. Модернізація державного фінансового контролю в Україні відповідно до європейської практики // Актуальні проблеми економіки. – 2011. - №1. – с. 199-204.

15. Гуцаленко Л. В. Державний фінансовий контроль : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / Л. В. Гуцаленко, В. А. Дерій, М. М. Коупатрій. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 424 с.
16. Державні фінанси : підручник / С. О. Булгакова (кер. авт. кол.), [В. Г. Барановська, Л. В. Єрмошенко, О. Т. Колодій та ін.]; за ред. А. А. Мазаракі : У 5 т. – Т. 5. Державний фінансовий контроль. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2007. – 303 с.
17. Державний фінансовий контроль: Навч.-метод. посібник. Для самост. вивч. дисципліни / Н. С. Вітвицька, І. Ю. Чумакова, М. М. Коцупатрій, М. Т. Фенченко. – К.: КНЕУ, 2003. – 408 с.
18. Дікань, Л. В. Державний аудит [Текст] : навч. -метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни / Л. В. Дікань, О. О. Вороніна, Ю. О. Голуб, Н. В. Синхогіна; за заг. ред. канд. екон. наук, проф. Л. В. Дікань. – Х. : ХНЕУ, 2008. – 164 с.
19. Дмитренко, Г. В. Проблеми удосконалення державного фінансового контролю в контексті зарубіжного досвіду [Текст] / Г. В. Дмитренко // Финансовые рынки и ценные бумаги. – 2010. – № 1. – С. 20-28.
20. Есманов О. М. Реформування системи державного фінансового контролю в Україні // Бізнес-інформ №12, 2012. – с.32-34.
21. Жуков В. А. Государственный финансовый контроль / В. А. Жуков, С. П. Опеньшев. – М., 1999. – 385 с.
22. ЗУ Про Рахункову палату від 02.07.2015 № 576-VIII Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/576-19>.
23. Калюга Є. В. Фінансово-господарський контроль у системі управління: Монографія. – К. : Ельга, Ніка-центр, 2002. – 320 с.
24. Клімова С. М. Інституціональна організація фінансового контролю на центральному рівні державного управління : автореф. дис. канд. наук з держ. упр. : 25.00.01 – теорія та історія державного управління / С. М. Клімова. – Х., 2003. – 19 с.
25. Коваленко Ю. М., Скупатівська І. А. Державний фінансовий контроль: сутність і призначення // Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка і право), №2(57) 2012, с. 74-79.

26. Конституція України, Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. – [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80/page>.
27. Корнєєв М. В. Сутність та роль державного фінансового контролю на місцевому рівні // Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Економіка». Вип. 5(2), 2011 с.125-128.
28. Лімська декларація керівних принципів контролю Перу; Декларація, Міжнародний документ від 01.01.1977. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/604_001.
29. Офіційний сайт ДФІ. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dkrs.gov.ua>.
30. Пальцун И. Н., Дудник А. И. Государственный финансовый контроль в Украине: сущность и тенденции развития // 2012. – с. 67-73.
31. Придачук М. П. Методы экономического анализа затрат на получение бюджетных услуг / М. П. Придачук // Финансы. – 2006. – № 5. – С. 9-18.
32. Положення про Державну казначейську службу України: Постанова Кабінету Міністрів України від 15 квітня 2015 р. № 215. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/215-2015-%D0%BF>.
33. Положення про Державну фінансову інспекцію України : Постанова Кабінету Міністрів України від 06.08.2014 р. № 310. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/310-2014-%D0%BF>.
34. Положення про Державну фіскальну службу України: Постанова Кабінету Міністрів України від 21 травня 2014 р. № 236. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/236-2014-%D0%BF>.
35. Положення про Міністерство фінансів України: Постанова Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2014 р. № 375. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/375-2014-%D0%BF>.
36. Порядок проведення Державною фінансовою інспекцією, її територіальними органами державного фінансового аудиту діяльності суб'єктів господарювання:

- Постанова Кабінету Міністрів України від 25 березня 2006р. N361. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/361-2006-%D0%BF>.
37. Порядок проведення інспектування Державною фінансовою інспекцією, її територіальними органами: Постанова Кабінету Міністрів України від 20 квітня 2006 р. N 550. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/550-2006-%D0%BF>.
38. Порядок проведення перевірок державних закупівель Державною фінансовою інспекцією та її територіальними органами: Постанова Кабінету Міністрів України від 1 серпня 2013 р. № 631. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/631-2013-%D0%BF>.
39. Про економію державних коштів та недопущення втрат бюджету: Постанова Кабінету Міністрів України від 1 березня 2014 р. № 65. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/65-2014-%D0%BF>.
40. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні (Назва Закону в редакції Закону № 5463-VI від 16.10.2012) : Закон України від 26.01.1993 р. № 2339-XII // Голос України від 02.03.1993 р.
41. Ревизия и контроль в промышленности: учебное пособие / Под ред. Белобжецкого И. А. – М. : Финансы и статистика, 1987. – 294 с.
42. Стефанюк І. Державний фінансовий контроль: класифікаційні характеристики / І. Стефанюк // Вісник КНТЕУ 2011. – № 4.
43. Стратегія розвитку державної контрольно-ревізійної служби на період до 2015 року: наказ Головки КРУ від 06.03.2009 №46. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/publish/article/53242>.
44. Философский энциклопедический словарь / Е. Ф. Губский, Г. В. Кораблева, В. А. Лутченко. – М. : Инфра-М, 1997. – 576 с.
45. Фоміцька Н. В. Контроль у державних інституціях : навч. посіб. / Н. В. Фоміцька, Н. С. Миронова, Л. В. Набока ; за заг. ред. д.е.н., проф. О. Ю. Амосова. – Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ “Магістр”, 2012. – 144 с.

46. Фоміцька Н. В. Результативність діяльності органів державного фінансового контролю в Україні: проблеми оцінки // Фоміцька Н. В., Шевченко О. М. // Теорія та практика державного управління. – Вип. 4 (43).
47. Шевченко Н.В. Реформування системи державного фінансового контролю в Україні: проблеми та перспективи // Шевченко Н.В. // Вісник Української академії банківської справи [Текст] : Теоретичний та науково-практичний журнал. – 2010. – № 2 (29).
48. Шутов М. І. Державний фінансовий контроль в Україні (теорія і практика) / М. І. Шутов, В. А. Бабенко, Н. М. Стоянова. – Одеса : Юридична література, 2004. – 136 с.